

"שבת ה'תשפ"א		כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	16:24	17:42	
ת"א	16:45	17:44	
חיפה	16:33	17:42	
באר שבע	16:47	17:45	

אירון של צהלו

פרשת "בא"

בפרשתנו מגיע תהליך גאולת ישראל ועשר המכות שהחל בפרשת "וארא" אל שיאו - תיאור מכת בכורות, ויציאת בני ישראל ממצרים. שלוש המכות האחרונות מתוך עשר המכות, שניתנו על מצרים - ארבה, חושך, ומכת בכורות - שונות הן משבע הקודמות, שבאחרונות, פרעה החל ליזום משא ומתן עם משה לשלח את העם מארצו עד ששלחם, ואילו בשבע הקודמות לא היה משא ומתן כלל, אלא הבטחות של פרעה שלא קיימן. ובנוסף:

שתי המכות האחרונות שלפני מכת בכורות, שתייהן בחושך היו. במכת ארבה - "וַתְּחַשְׁךְ הָאָרֶץ", ובמכה שלאחריה - חשכו שמי מצרים "וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֹלָה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם".

אף מכת בכורות שבסוף, בחושך היתה, בחצות הלילה. ברם לישראל, אותו לילה היה כאור בצהרי יום, ורק למצרים חושך ואפלה היה, **כי המסתיר פניו מלאות אורו של עולם וממרה את דבר ה' ייַצֵר אור ובֹרֵא חֹשֶׁךְ** - **אין האור מגיע אליו!**

מעשה אבות סימן לבנים, וכותב הרמב"ן: "כל מה שאירע לאבות - סימן לבנים", וכך גם השעבוד שעבר עליהם במצרים ואופן גאולתם.

לפי חז"ל, כל מכה במצרים הייתה במשך שבוע, ולאחריה שלושה שבועות של הפסקה - דהינו משך התקופה בן מכה למכה הוא חודש.

ידוע כי המכה האחרונה - מכת בכורות, היתה בט"ו בניסן, ובשל כך, זכינו לתחילת הגאולה ולחג **הפסח**.

אם נחזור חודש לאחור, נגלה שבט"ו באדר החלה מכת החושך, ואילו "וּלְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר, פְּמוֹשׁוֹבְתָם" (י', כ"ג), והינה, במשך הדורות זכינו שבדיקו באותו התאריך זכו היהודים לשמחה גדולה ב**פורים** כמו שכתוב "לַיהוּדִים, הַיְתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה, וְשִׁשָּׁן, וְיִקָּר." (אסתר, ח', ט"ז).

ואם נחזור חודש לאחור, נמצא שבט"ו בשבט הייתה מכת הארבה במצרים, שהרסה את כל האילנות והצומח במצרים, "וְלֹא-נִוְתַר קַל-יָרֵק פָּעַץ וּבַעֲשֵׂב הַשָּׂדֶה, בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם." (י', ט"ו) ואילו אנו, זכינו שבמשך הדורות, נשמח ונחוג ביום זה את **ראש השנה לאילנות**.

ואם נחזור מספר חודשים נוסף לאחור נמצא שבט"ו בתשרי הייתה מכת הערוב שגרמה למצרים המבועתים להסתתר בבתייהם מפני תערובת של בעלי חיים - עופות דורסים, חרקים עוקצניים, זוחלים ארסיים, בהמות כבדות וחיות טורפות, ואילו אנו צונו לדורות לצאת ביום זה בשמחה מביתנו ולשבת בסוכות בביטחון ולחוג את "**חג ה' שְׁבַעַת יָמִים**".

ואם נחזור חודשיים קודם לכן, נראה, שבט"ו באב היתה מכת הצפרדעים, רבבות צפרדעים פשטו על מצרים, הציקו והרעישו בקול מחריש אוזניים, ואילו אנו זכינו לדורות ליום של **שירה פיוס ונחמה** בע"י, בו בנות ירושלים היו לובשות בגדי לבן ויוצאות לרקוד בכרמים.

בתחילת הפרשה, הקב"ה מצווה את משה לבא ולהתרות בפרעה:

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, בֹּא אֶל-פְּרָעֹה: **כִּי-אֲנִי הַכְּבַדְתִּי אֶת-לְבָבוֹ, וְאֶת-לֵב עֲבָדָיו, לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְתִּי אֵלָה, בְּקַרְבּוֹ.**" (י', א')

וקשה, כלום ייתכן שנעלו שערי תשובה? והאם האדם אינו בעל בחירה?! כדי לענות על תשובה זאת, עלינו להבין תחילה מהי **הכבדת לב**:

הכבדת לב הינה - **הוספת קושי לראות את המציאות לאמיתה**.

בדרך כלל הכבדת הלב מתבטאת במצב בו ניתן לפרש את המציאות במספר אופנים ובכך יש קושי לראות את המציאות לאמיתה. עם תחילת המכות, הקב"ה נותן לפרעה אפשרות לטעות בפירוש המציאות בכך שגם החרטומים הצליחו להוציא דם (כמעט) כמו משה ואהרן: "וַיַּעֲשׂוּ-כֵן חֲרַטְמוֹי מִצְרַיִם, בְּלִטְיָהֶם; וַיִּחַזְקוּ לֵב-פְּרָעֹה וְלֹא-שָׁמַע אֲלֵהֶם, כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה'." גם במכה הבאה, החרטומים הצליחו להעלות את הצפרדעים כמו אהרן. אך הם אינם מצליחים להסירם. ופרעה, מסרב להאמין במה שענינו רואות ומתעקש שלא להודות במציאות ה'. **האלישך הקדוש זצ"ל** הסביר, שהטעות של פרעה הייתה שהוא **זן כל מכה לגופה, כשלעצמה, ולא הסתכל על כל התמונה בכללותה!**

הגיעה, למשל, מכת ערוב. חיות פשטו על ערים, ועשו שמות בבקר ובצאן. המכה עברה, פרעה סקר את הנזקים ונאנח לרווחה: לא נורא, עוד נותרו המוני עדרי צאן! אין זאת - חשב - אלא שאלוהי מצרים הצליחו למתן את המכה. ואז הגיע מכת הדבר, וחלפה. פרעה סקר את הנוק, ונשם לרווחה: אמנם המון בקר וצאן מתו! אבל עוד נותרו רבים בהם לא נגעה המכה לרעה. לא נורא... ואז ניחתה מכת הברד, והמיתה את כל הבקר שהיה בשדה. ופרעה נרגע: עוד נשארו הבקר והצאן שבמכלאות... זהו כובד לב נורא המונע ממנו להבחין באיתותים הנשלחים אליו מאת ה', **אך אין פה פגיעה בעקרונות ההזדמנות לרשע לשוב מרשעתו**.

דוגמא נוספת להקשיית הלב ניתן למצוא אצל סיחון מלך האמורי. בני ישראל בקשו ממלך אדום לתת להם לעבור דרכו לארץ כנען. מלך אדום סירב, ויצא לקראתם בעם כבד וביד חזקה. ישראל יכלו להילחם נגדו, אך הקב"ה אסר זאת עליהם. ישראל נטו מעליו, וסבבו את ארץ אדום. כך נהגו גם בני מואב כלפי ישראל (על פי דברי יפתח אל מלך בני עמון (שופטים י"א)), וגם מעליהם נטו ישראל מסיבה דומה. סיחון, בראותו כך, **לא העריך את המציאות לאמיתה**. הוא לא העריך את מידת טובו של הקב"ה כלפי בני לוט וכלפי עשו בן יצחק, ופירש את מעשיהם של ישראל כנובעים מחולשה ומפחד מפני המלחמה נגד עמי מזרח הירדן. סיחון נשא קל-רוח ומר בעצמו: אם מואב, שאני ניצחתי אותם, אזרו אומץ לטרב לישראל וישראל פחדו מהם - אני אירא מהם! סיחון אסף את צבאו למלחמה בישראל, והוכה לפנייהם. ועל כך נאמר: "וְלֹא אָבָה, סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשָׁבוֹן, הַעֲבֵרְנֵנוּ, בּוֹ: כִּי-הִקְשָׁה ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת-רוּחוֹ, וְאִמָּץ אֶת-לְבָבוֹ, לְמַעַן תִּתּוּ בְיָדָךְ, בְּיָוִם הַזֶּה." (דברים ב', ל')

דוגמא נוספת להקשיית הלב היא המלחמה נגד עמי כנען. הפחד ששידרה רחב הזונה בדבריה מעיד על תחושתם של עמי כנען ערב בואם של ישראל (יהושע ב', י-יא). מדוע, אם כן, לא נכנעו הכנענים מפני ישראל? והרי לדעת רוב הפוסקים, אילו השלימו - היו נותרים במקומם! המקרא עונה על שאלה זו בפסוק מפורש:

"כִּי מֵאֵת ה' הִיְתָה לְחֹזֶק אֶת-לְבָבָם לְקִרְאת הַמְּלָחָמָה אֶת-יִשְׂרָאֵל, לְמַעַן הַחֲרִימָם, לְבִלְתִּי הִיְתוֹת-לָהֶם, תְּחַנְּנָה: כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידֶם, כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה." (יהושע י"א, כ) וכיצד חיזק השם יתברך את ליבם? כיצד העמיד אותם בניסיון בו יפרשו את המציאות כראות עיניהם? הדבר טמון כנראה בתיאור מלחמת העי. שם למדו הכנענים שניתן לנצח את ישראל. ואף שהעני נהרסה ביום המלחמה השני - לא פג טעמו המתוק של נצחונם מן היום הראשון, והם הבינו שיוכלו לנצח את ישראל אם רק ישקיעו בכך מאמץ. בכך חיזק ה' את לבם ונטע בליבם בהם קושי לראות את המציאות לאמיתה.

והדברים נכונים גם לבני דורנו: **הקשחת לב** דומה הייתה אצל חוסין מלך ירדן במלחמת ששת הימים, ו**הקשחת לב** הייתה אצל הרוזן הסורי לבקש את מימי הכנרת, ו**הקשחת לב** הייתה אצל הפלשתינאי מעזה שלמרות שהוצע לו כמעט הכל הוא מתעקש לבקש את "זכות השיבה". והלב מתפלל שתמשיך ההשגחה העליונה להתנהג אתנו בחסדי שמים, להטיב עמנו ולהקשיח את לב אויבנו להפר את עצתם.

וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶל-פְּרָעֹה, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים, **עַד-מָתִי מֵאֲנִיתָ לְעֵנֹת מִפְּנֵי; שְׁלַח עֲמִי, וַיַּעֲבְדֵנִי.**" (י', ג')

ומפרש רש"י: **מאנת לענת** - "כתרגומו: לאתכנעא. והוא מגזרת עני, מאנת להיות עני ושפל מפני:"

אמר בעל ה"ישמח ישראל" ז"ע: כי קריאה זו - "כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים, עַד-מָתִי מֵאֲנִיתָ לְעֵנֹת מִפְּנֵי" - מופנית היא לכל יהודי ויהודי באשר הוא שם! והסביר זאת: הרי ידוע כי ישנם עבירות חמורות שעל העובר אותם נאמר: "אין מספיקין בידו לעשות תשובה", סוגרים לפניו את דרכי התשובה. אך מובא בספרים הקדושים שאם האדם מתחיל להתבונן במצבו העלוב ונכנע בקרבו ונעשה שפל בעיניו עד שאומר "איך הגעתי לדרגה כה נמוכה לעשות מעשים אלה" ומתוך כך מתמלא חרטה והכנעה אמתית עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לדרכו עוד, הקב"ה מרחם עליו ופותח לו שער מיוחד לתפילותיו ותחנוניו, כמו שאמרו חז"ל "חותר חתירה מתחת כסא הכבוד לקבלו בתשובה".

השפלות בה הוא נמצא וההכנעה אליה הגיע, סוללות לו את הדרך לתשובה במחירת, לפי שהדרך הרגילה חסומה לפניו.

וזהו הפשט: "עַד-מֵתִי מֵאֲנֶה לְעֵנֶת מִפְּנֵי" – "לענת" – מלשון ענוה, למה אינך נכנע ומתמלא תשובה כדי שאוכל לקבל את תשובתך.

המלחמה הנצחית המתחוללת בקרבנו לאורך כל חייו, היא להכיר בקיומו של הקב"ה ולהעריך את כל מה שהוא עושה למענו. ככל שרמתו הרוחנית של האדם עולה יותר, הוא הופך לאדם צנוע ועניו יותר. ככל שאנו מתקרבים יותר לקב"ה, אנחנו הופכים מציאותיים יותר באשר למוגבלויות האישיות, לחולשות שלנו ולעובדה שחינו הם קצרים ובעלי סוף. אנו מפנימים את העובדה, שמעמדו של האדם זמני ועשוי להשתנות בכל רגע, לעומת הקב"ה, שרק הוא נצחי וקבוע. כל עמדה אחרת כביכול לוקחת מהקב"ה את מקומו הראוי בעולם. לכן הגמרא משווה את היהירות לעבודה זרה; גם היהירות וגם העבודה הזרה - מרחיקות את נוכחותו של הקב"ה מחיינו.

העצה היחידה להסרת החלב מעל הכסלים היא עסק התורה. ככתוב (קידושין ל): "בראתי יצה"ר, בראתי לו תורה תבלין". וכבר כתב ה"מסילת ישרים" כי מכיוון שהקב"ה שברא את היצה"ר הוא אומר כן, הרי שאין תרופה אחרת זולתה.

"וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְּנֵי וְבָנָה, אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתָ בְּמִצְרַיִם, וְאֶת-אֹתֹתֶיךָ, אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בָם; וַיְדַעְתֶּם, כִּי-אֲנִי ה'." (י, ב)

ומפרש רש"י: "התעללתי – שחקתי, מלשון שחוק והיתול". שאל **החתם סופר** זי"ע – וכי שחוק והיתול היו המכות, הלא היו חלאים רעים ונאמנים ממש! אלא ענה והשיב: ההיתול והשחוק במצרים היו בימי עושרם וטובתם, כשהאמינו שחוסנם לנצח ופרעה עשה עצמו אלוה מומלך עולם – בעוד שלאמיתו של דבר היה עושרם שמור לרעתם וכל הטוב והעושר הנחילוהו משמים רק בכדי שיבואו ישראל אחר כך ויטלוהו ככתוב "וינצלו את מצרים" ובביתם הם.

וזה שאומר הכתוב: "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְּנֵי וְבָנָה" – דבר זה צריך לעבור מדור דור מאב לבן כמוסר השכל! "אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתָ בְּמִצְרַיִם" – בימי עושרם וגאונם, שהיו סמוכים ובטוחים כי הכסף נשאר להם לעולם. "וְאֶת-אֹתֹתֶיךָ, אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בָם" – בימי פורענותם, איך שבסוף, כל העושר שטרחו ועמלו, הלכו ליהודים. לפיכך, חלילה לאיש להטעות ולהתפתות אף פעם ב"רשע וטוב לו צדיק ורע לו" – אלא "וידעוכם", תמיד, "כִּי-אֲנִי ה'", נאמן לשלם הגמול!

"וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא יִחַרֶץ-קֶלֶב לְשׁוֹנוֹ, לְמַאִישׁ, וְעַד-בְּהֵמָה" (יא, ז).

בפרקי שירה - ברייתא של פסוקי שירה ותהילה להקב"ה, הנאמרים בפי כל צבא השמים והארץ, הצמחים וכל אשר בהם רוח חיים חוץ מהאדם, נכתב: "כְּלָבִים אֹמְרִים: בְּאֵז נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַע; וּבְרַכָּה, לְפָנֶיךָ ה' עֲשׂונו". מובא בילקוט שמעוני (אות קפז) רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא היה מתענה שמונים וחמש תעניות, אמר: הרי כל חיה אומרת שירה לפי התכונות שלה ואיך הכלב שהוא עז פנים זכה לסיים ולומר שירה זו של הכנעה "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו"? וענו לו, כיון שעשו הכלבים מעשה של הפך מגדרם הטבעי בפרט כאשר היה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים שאז כידוע טבע הכלבים לצעוק ביתר שאת, ומכיוון שעשו פעם אחת נגד טבעם - זכו לומר את השירה הזאת.

ומכאן אנו למדים כמה גדול ערכה של כפיית היצר וכיבוש הטבע אפילו פעם אחת במשך החיים!! שהרי זכו הכלבים עזי הנפש למשך כל הדורות כולם לומר שירה כה נפלאה וערבה עבור שפעם אחת ויחידה עשו מעשה נגד טבעם!! ק"י בן אדם שהוא נזר הבריאה ונפשו חלק אלוה ממעל, לאיזה השגות יוכל להגיע כאשר כובש את יצרו שלמטרה זו בא לעולם

פעם סיפר רבי פנחס בירנצוויג זצ"ל מעשה נורא:

בבחרותו, בעת לומדו בישיבת כפר סבא, שם כיהן **מרן הרב שטיינמן זצוק"ל** כראש ישיבה לפני עשרות שנים, התנכלו השכנים שגרו בשכנות לישיבה לבני הישיבה, והיו שולחים את כלביהם האימתניים לעבר שערי הישיבה כדי למנוע מהתלמידים לצאת מהישיבה ולהפחידם. ערב אחד הייתי חייב לצאת מהישיבה לעניין אישי, וכאשר התקרבת לי לשערי הישיבה התקרבו אליה הכלבים עזי הנפש, כששיניהם פעורות ונביחותיהם מאיימות. כמובן שנרתעתי לאחור ולא ידעתי את נפשי, אלא שאז התקרב לשערי הישיבה ראש הישיבה, מרן זצוק"ל, כשבכוונתו לצאת מהישיבה לביתו. עמדתי מהצד כשכולי נרעש ונפחד מהמחשבה על הכלבים הממתנינים לטרפם מחוץ לישיבה, והנה קרה דבר פלא עצום...

מרן זצוק"ל פתח את שער הישיבה, וכשדמותו רבת ההוד נראתה בשער הישיבה, כל הכלבים זזו מיד לעבר צדי הרחוב, התיישבו בשקט מוחלט, וביניהם עובר מרן זצוק"ל ואחריו אני, ולא יחרץ כלב לשונו..."

מעשה נורא זה, למדו אותו מהם חיים אמתיים, כדברי הגמרא בשבת: "אין חיה שולטת על האדם אלא אי"כ נראה לה כבהמה, שהוא כבהמה בחייו האישיים, הרי נראה הוא לחיות כבהמה ושולטות הן עליו, אבל האדם ששולט על יצרו באופן מוחלט, מתעלה הוא לדרגה של צלם אלוקים, הרי החיות לא שולטות עליו.

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר. הֲחַדַּשׁ הֲזֶה לְכֶם, רֹאשׁ חֳדָשִׁים: רֹאשׁוֹן הוּא לְכֶם, לְחֳדָשֵׁי הַשָּׁנָה." (יב, א-ב)

המצווה הראשונה שנצטווה עליה עם-ישראל (מצווה שניתנה לו כעם) היא מצוות קידוש החודש.

ויש לשאול: לכאורה היה מתאים יותר לתת לעם-ישראל כמצווה ראשונה את הציווי הגדול - "אנוכי ה' אלוקיך"! או את מצוות שבת שהיא מתנה גנוזה שניתנה לישראל!! או מצוות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם, מה מיוחד בקידוש החודש? מכאן שמצווה זו אכן מבטאת את מהות עבודתו של עם-ישראל, וטמון בזה רעיון אדיר ועוצמתי!

פרשת החודש היא מלשון חידוש, וזה תפקידו של יהודי בעולם - לחולל חידוש בבריאה. הקב"ה ברא עולם שמסתיר את האמת האלוקית; תרימו עיניים לשמיים, מצווה אותנו תורתנו הקדושה, תשימו לב לשינוי. תסתכלו למעלה, אל הירח שנעלם ומתגלה, אל הבריאה.

תפקידו של יהודי לחולל חידוש ולגלות שהכוח האלוקי הוא עיקר מהותו של העולם, ואין לבריאיה שום קיום בלעדיו. הגויים סופרים את זמנם לפי השמש, דהיינו כמה זמן מקיף כדור הארץ את השמש, ויוצא כביכול **השמש היא המרכז**, וכדור הארץ שמקיפו כאילו טפל לשמש ומשמש אותו.

והיהודים לעומתם, צוו במצוותם הראשונה לספור לפי הירח, ולמעשה סופרים כמה זמן הירח מקיף את כדור הארץ, והמשמעות לכך היא שכביכול **כדור הארץ הוא המרכז**, ואילו הירח טפל לנו ומקיף אותנו. **זהו** עיקר המסר במצווה ראשונה זו, **יהודים אתם, אתם מרכז העולם**, אתם לא טפלים ובטלים, אלא המרכז.

מסופר על הברון ר' **שמעון וולף רוטשילד**, שבעת שרצה לקיים מצות כתיבת ספר תורה, הביא מרוסיה סופר סת"ם שנודע כירא שמים וכלמדן גדול, והאיש ישב בביתו של הברון תקופה ממושכת וכתב את ספר התורה בקדושה ובטהרה.

סוף סוף נשלמה מלאכת הקודש, ספר התורה היה מוכן והסופר נכנס אצל הברון כדי לקבל את השכר המגיע לו. האם כבר קיבלת סכום כלשהוא על החשבון? שאלו הברון רוטשילד.

כן, השיב הסופר, הוא שלף פנקס מכיסו והחל קורא בקול, בחודש אפריל קבלתי כך וכך, בחודש מאי קבלתי כך וכך, בחודש...

אך כאן קטע אותו קולו של הברון: עד כדי כך הרעים הברון רוטשילד בקולו, האם סופר סת"ם ירא שמים מונה על פי חדשי הגויים ולא על פי חודשי ישראל או פרשיות השבוע? הגם סופר סת"ם העוסק כל הימים בכתיבת ספרי תורה עובר על הנאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך, ובדברו נטל הברון רוטשילד את ארנקו ושילם לסופר את שכרו, ואמר כשאתה הולך קח עמך את כל יריעות ספר התורה שכתבת.

"וְעֵבֶר ה', לִנְגָף אֶת-מִצְרַיִם, וְרָאָה אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּשְׁקֹף, וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת; וַיִּפְסַח ה', עַל-הַפֶּתַח, וְלֹא יָתַן הַמִּשְׁחָת, לְבָא אֶל-בְּתֵיכֶם לִנְגָף." (י"ב, כ"ג)

המשגית, הגאון הצדיק **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל היה רגיל לספר בהתפעלות, כי בקלם היו אומרים בתפילת שחרית את ברכת 'עזרת אבותינו' במשך עשר דקות תמימות! זמן מקצב זה, הבהיר המשגיח, לא היה מיועד עבור אותם המאחרים לבוא כדי שיוכלו להצטרף לתפלת שמונה עשרה עם הציבור. אלא המטרה הייתה שהחניכים יוכלו לומר את המילים מתוך נחת, מתוך התבוננות ויישוב הדעת.

כדי שישבו אל לבם את היסודות המופלאים שנזכרים שם, וטומנים בחובם את כללי יסודות האמונה: "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם. מגן ומושיע לבניהם כחורייהם בכל דור ודור... אמת, ממצרים גאלתנו, מבית עבדים פדיתנו, כל כחוריהם הרגת, ובכורך גאלת...".

המשגיח התבטא פעם: "כאשר ישלחו ציבורי דפק על העמוד כדי להורות על המשך התפילה, חשתי כאילו נטלו ממני עונג עצום...